

Aftenposten

Grunnlagt 1860 av Chr. Schibsted

Sjefredaktør Espen Egil Hansen

Nyhetsredaktør Håkon Borud Politisk redaktør Trine Eilertsen
Kulturredaktør Sarah Sørheim Featureredaktør Lillian Vambheim
Redaktør Harald Stanghelle
Adm. direktør Sondre Gravir

Leder mandag 8. desember 2014

Sør-Afrika på vei mot et tapt tiår

SØR-AFRIKA er inne i en uke for ettertanke og refleksjon. Den 5. desember var det ett år siden frigjøringshelten Nelson Mandela døde. Hans bortgang utløste spontan og oppriktig sorg men over store deler av verden.

Den viktigste sørgehøytideligheten fant sted 10. desember, da et stort antall gjester fra inn- og utland mintes Mandela på et fotballstadion i Johannesburg. På dagen 20 år tidligere mottok Mandela Nobels fredspris sammen med Frederik Willem de Klerk, den siste sørafrikanske presidenten under apartheidsystemet.

MANDELA viste gjennom sitt 95 år lange liv en særegen evne til å se når det var tid for kamp, og når det var tid for forsoning. Hans personlige styrke og integritet sikret ham en plass i historien.

Det siste kan knapt sies om hans etterfølgere, aller minst om den sittende presidenten, Jacob Zuma. Derfor var sorgen i fjor blandet med uro for fremtiden. Følelsen kan foreløpig ikke kalles frykt. Det er heller tale om en dyp resignasjon over alle muligheter som går til spille i et land som sårt trenger bedre ledelse.

ZUMA har forsterket sitt grep om makten i året som er gått siden Mandelas død. Valget til nasjonalforsamlingen i mai var det femte siden avskaffelsen av det formelle raseskillet i Sør-Afrika. Den afrikanske nasjonalkongress (ANC) - frigjøringsbevegelsen som ble regjeringsparti - fikk 62 prosent av stem-

mene og sikret seg enda en overlegen seier. De folkevalgte utpekte deretter Zuma til president for en ny femårsperiode. Med mindre noe uforutsett skjer, kommer han til å styre fra 2009 til 2019. Det kan bli kostbare år for landet.

MED STOR RETT blir det sagt at valget i 2014 var det siste Mandela vant for ANC. I mangel av egen suksess brukte lederne minnet om den avdøde landsfaderen til å mobilisere velgere. Det er en taktikk som kommer til å lykkes så lenge millioner av sørafrikanere lar sin stemmegivning bli bestemt av lojalitet og takknemlighet.

På det formelle plan fungerer demokratiet godt. Valgene blir korrekt gjennomført, men problemet er at makten ikke blir tilstrekkelig utfordret. Kontrollmekanismene er for svake. Det er svært uheldig at det største spenningsmomentet er om regjeringspartiet greier å oppnå to tredjedels flertall - eventuelt om det kommer til å lide et såkalt «nederlag», noe som i Sør-Afrika betyr mindre enn 60 prosent av stemmene.

RESULTATET blir uansett at de samme personene styrer videre. I løpet av 20 år har det vokst frem en klasse av levebrødspolitikere som nyter godt av økonomiske privilegier velgerne deres knapt kan drømme om.

En forandring er forhåpentlig underveis. Til venstre for ANC vokser utålmodigheten hos en ung generasjon som ikke selv har opplevd lovfestet apartheid. Til høyre for ANC arbeides det med å skape et liberalt parti som har appell utover ned- arvede rasegrenser.

Også innenfor ANC finnes det krefter som ser med stigende frustrasjon på forfallet blant mange av dem som kaller seg Mandelas arvtagere. Spørsmålet ett år etter hans død er om fornyelsen kommer raskt nok til at politikken unngår en radikaliserings som truer mye av det som tross alt er oppnådd.

Sør-Afrika har ikke råd til et tapt tiår.

Med stor rett blir det sagt at valget i 2014 var det siste Nelson Mandela vant for ANC

Debatt

Bjørne Grimsrud
tidligere ansatt i International Trade Union Confederation
Leif Iversen
tidligere ansatt ved internasjonal avdeling i LO

Fredsprisen.

Manglende skoletilbud skaper barnarbeidere, og barnarbeid presser barn ut av skolen.

Barnarbeidernes stemme

Kailash Satyarthi er for mange i Norge den minst kjente av årets fredsprisvinnere. Det som, siden 1997, har brakt ham hit og som gjorde at flere av oss ble nært kjent med ham og hans arbeid, var den internasjonale kampen mot barnarbeid som startet på 1990-tallet. FN anslo den gang at det fantes 250 millioner barnarbeidere, og at det ble rekruttert 80.000 nye hver dag.

Med støtte fra norsk LO lanserte internasjonal fagbevegelse i 1994 en global kampanje mot barnarbeid. Målet var å synliggjøre barnarbeid som et globalt sosialt problem og å skape nasjonale og internasjonale lover og regler som forbød barnarbeid. Kailash Satyarthi, som hadde vært aktiv i India og etablert samarbeid med tilsvarende organisasjoner blant annet i Pakistan, ble en viktig samarbeidspartner for kampanjen. Til grunn lå en felles forståelse av at lover og normer mot barnarbeid må forstås universelt og må gjelde alle sektorer samtidig.

Den norske regjeringen inviterte høsten 1997 til en stor internasjonal konferanse om barnarbeid. Satyarthi ble spesielt invitert til å delta. I konferansens sluttdokument ser vi konturene av det som det et par år senere skulle bli internasjonale enighet om. Støtte til utvikling av internasjonale menneskerettsstandarder mot barnarbeid gjennom en ny konvensjon: ILO-konvensjonen 182, som skulle virke sammen med den eksisterende ILO-konvensjon 138. Sosial mobilisering lokalt, nasjonalt og internasjonalt ble anerkjent som et viktig virkemiddel, inkludert merkeordninger. Til slutt ble det sagt at alle barnarbeidere skulle telles, også jenter som jobbet i eget eller andres hushold.

Ny ILO-konvensjon raskt ratifisert

Folkelig mobilisering mot barnarbeid, både nasjonalt og internasjonalt, var og er viktig for både Kailash Satyarthi og fagbevegelsen. Sammen startet de i 1998 The Global March against Child Labour. Det samme året holdt Satyarthi en av talene på Youngstorget 1. mai. LO bidro til etableringen av Initiativ for Etisk Handel, og de første avtalene mellom fagbevegelsen og multinasjonale selskaper ble inngått. Den folkelige mobiliseringen førte til at den nye ILO-konvensjonen ble den raskeste ratifiserte konvensjonen i ILOs historie. I tillegg økte ratifiseringen av konvensjon 138. Det viktigste resultatet av alt arbeidet på 90-tallet er likevel at antallet barnarbeidere går ned. Selv med 168 millioner barnarbeidere gjenstår det likevel mye.

Ett område som ble ubesvart på Oslo-konferansen i 1997, var å koble definisjonen av barnarbeid direkte til manglende skolegang. Satyarthi og andre ønsket en klarere forståelse av at dette er to sider av samme sak. Manglende skoletilbud skaper barnarbeidere, og barnarbeid skader skoleprestasjonene og presser barn, særlig jenter, ut av skolen. Kanskje tiden er inne for en ny, sosial mobilisering i forbindelse med at FN neste år skal vedta sine nye utviklingsmål frem mot 2030. Fredsprisen til både Malala og Satyarthi kan bidra aktivt til dette.

© AFTENPOSTENS RETTIGHETER

Se: aftenposten.no/generellebetingelser

All utgivelse av stoff i Aftenpostens publikasjoner skjer kun i henhold til Aftenpostens generelle vilkår for rettigheter til stoff. Innsendt stoff honoreres i alminnelighet ikke, med mindre annet er avtalt. Publiseringsvilkårene gjelder for så vel honorert som ikke honorert stoff. Vilkårene innebærer bl.a. at Aftenposten betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form fra Aftenpostens elektroniske redaksjonsarkiv eller andre databaser som Aftenpostens har avtale med. Dette innebærer også publisering på Internett, andre elektroniske distribusjonskanaler og lignende. Bruk av Aftenpostens stoff og annonser er ikke tillatt med mindre dette er hjemlet i lov eller særskilt avtalt. © Aftenposten

PFU Aftenposten arbeider etter Vær Varsomplakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund, som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål.

Adresse: PFU, Rådhusgt. 17, pb 46 Sentrum, 0101 Oslo